

کافیات

بہارِ حسین سید

كافياں

نجم حسين سيد

سچيت

سبھے حق لکھیار دے راکھویں

پہلی وار: مئی 1965ء

دوجی وار: جولائی 1974ء

تہجی وار: اپریل 2014ء

ISBN: 978 - 969 - 577 - 065 - 8

سچیت کتاب گھر

11- شرف مینشن، 16- کوینز روڈ، چوک گنگارام، لاہور

SUCHET KITAB GHAR

11-Sharaf Mansion, 16-Queens Road, Chauk Ganga Ram, Lahore. PAK

Ph: 92 42 36308265 E-mail: suchet2001@yahoo.com

www.puncham.com

شیرکت پریس لاہور Shirkat Press, Lahore

سرناولی

09	غزل
10	لوری
11	کافی
13	اک سوچ
14	وین
16	منصور
17	کویدا
19	لیلة القدر
20	یا تری
21	”چل چلیئے“
22	”دل کردئے اج رل کے ڈھانئیں مار مار کے روئیئے“
23	وصیت
24	”ہن آدوی آ کے رات جگاؤ“
25	پراہوناں

- 27 کھیڈ
- 28 ”بوہے مار کے سوں جاؤ“
- 29 ”رات آوے گی“
- 31 کیہ دسدی اے میرے ہتھ دی ریکھا“
- 32 ”جیہڑی آکھو کھل وکھانواں“
- 34 ”ایویں رات دے ول مُونہہ کر کر نہیں کھلووی دا“
- 35 ”مینوں دس پر چھاواں کیہڑاے“
- 36 ”چند ننگا کیوں نہیں ہندا“
- 37 ”کیہ اگ لین لئی ایڈے پینڈے مارنا تیں“
- 38 جوگی
- 39 ”اج دا دن وی لنگھ گیا“
- 40 ”رات دے بوہے چند جندرا“
- 41 ”لکھ اکھاں اڈ اڈ کے ویکھو“
- 42 ”اج دا دن میں سینت مار کے کول بلایا“
- 43 اک لکھن والا
- 44 ”چک تے تھو باسٹ کے تھو با ای رہن دیو“
- 45 اک ہور لکھن والا
- 46 جواب

- 47 شام دا ویلا
- 48 ”چہر ہویائے“
- 49 تقریر
- 51 ناں
- 52 سہ تے آدم
- 54 مور
- 55 ایانے
- 56 ”پرچھاویں دا کیہ وساہ“
- 57 ”سُن لے سُن لے ڈھول کیہ آہندائی“
- 58 ہر چڑھی
- 59 ”دن منکر تے رات نکیر“
- 60 ”بھورا بھورا کر کے ٹکی چند دی“
- 61 سوال
- 62 ”میرا کھبا ہتھ“
- 63 بازی گر
- 64 ”سُن لو سہیلویو“
- 65 اک منگن والا
- 66 ”خط کالا تے کاغذ چٹا“

- 67 ”بھیریاں گلیاں دے وِچ چتھ کے“
- 68 گیان
- 69 ”کپڑے چٹھیاں چیزاں وستاں“
- 70 اکھراں دی کھیڈ
- 71 اک گیانی
- 72 اصل گل
- 73 ”میں جو کجھ ہاں“
- 74 ”انج تیرا آون دھیان دے اندر ہو یا“
- 75 پراتھنا
- 76 سیال
- 77 فحْن اَقْرَب
- 78 صلاح
- 79 ”دبُن اوہدے آون دا وایلا ہو یا“
- 80 ٹوناں

آوو آوو شوہ عنایت سائیں
پر ویکھیں سانوں رائیاں والے ہتھ نہ لائیں

غزل

پھیر دن چڑھیا

اوہو چڑی چوکی

کھاڑ کھاڑ بو ہے اوہو پئے کھڑکن جیہڑے ایس ویلے روز کھڑکدے نیں

انج کھڑکدے نیں جیویں رل کوراں گدے پاؤن پیاں

اوہو کھنگاں اوہو کھنگورے

اوہو پنچھی اوہو بولیاں اوہو واء ہلارے

جیہڑا بہشت اسیں آپے چھڈیا اوہدے ای نقشتے سارے

مڑ گھر آ جاوے تیریاں دُور بلائیں

تساں ایس کنڈے نہیں آونا جے اساں اوس کنڈے نہیں جاونا جے

مچھی مار کے کتنا اسیں ویلا پنگھاں جھوٹ کے تساں لنگھاونا جے

”سے ونجھیں چنانہہ دا انت ناہیں“

جھیرا مکیا کرنیاں بھرنیاں دا

اوکھی رات حساب دی ہو گزری

لوری

اُٹھ وے کتیا جنگل ستیا
جنگل پئی لڑائی
اک دُوبے نوں چھانگ درختاں
گُرسی میز گھڑائی
اُٹھ وے کتیا جنگل ستیا جنگل ہو گئی چوری
باگھ بگھیلے شہرچ وڑ گئے
لگدے مور پو مور
اُٹھ وے کتیا جنگل ستیا
آس گھر دے بُو ہے
بُھبل وِچ تندور دی سوں جا
وال تیرے جس لُو ہے
کھیہہ لوا کے لت بھنا کے جاوڑ ہیر دے پیکے
آپے رانجھا آپے کیدو ہیر باری چوں ویکھے

کافی

اج میں کیہڑے کپڑے پاواں
ڈب کھڑے

چٹے

کالے

ساوے پیلے

اکے لال گلال رنگاواں

اک دل کردائے سارے کپڑے پُھوک کے کراں سواہ

نہ گھاہ پتر ولاں دوالے نہ ای بھبھوت رماواں

کھل وی گئیوں کھچ کے لاہواں

تے تھان تھان ٹنگ سکاواں

(پر گنڈے دی کوئی چھل کیہ لاہوے

چھل کیہڑی تے گنڈا کیہڑا)

سمجھ نہیں آوندی

جے پاواں تے کیہڑے کپڑے پاواں

ہتھ کھڑی دے کے نوں مشیننی میچے کتے، بنے بنائے
آپے کت کے آپ بناواں
کے ہٹیو ہٹی جاواں
کیویں شیشہ مگروں لاہواں

اک سوچ

اج دی رات

بس اج دی رات

میںوں ہور جیون دے

آؤندا دینہہ بھاویں حشر حساب دا ہووے

جدوں قبریں پاڑ کے لوکی نکلے

چٹیاں کوریاں کنڈیاں دوالے ول ول نکلے

تے کسے نے کسے نوں ویکھ کے ایہہ نہیں کہنا

”گھونگھٹ اوہے نہ لگ سوہنیا!“

اج دی رات

بس رات رات لئی

روح تے بت اک تھاں نی

توں پچھلے لیکھے میرے نال مکالے

اوس ویلے تے تینوں میرا

میںوں تیرا

نال وی یاد نہیں رہنا

وین

لنواج میں مُرد کے مومن ہوگیاں
کسے پیر فقیر دی سونہہ کھوالنو
جیہڑی دل بے کتاب چُکالنو
بے میں اپنے آپ نوں کدی وی کافر آکھاں
جو وی پیر پیغمبراں دیسائے
جو وی صوفیاں سادھاں فلسفیاں تے وڈ وڈیریاں دیسائے
میں اوہ سبھ گجھ مُرد کے دل تے لالیسائے
ہُن بے کدی میرے مُونہوں نکلے ”وکیھو موت نوں چارن لوکی
کملے لوکی“
تے میری پٹھی کھل لہالنو
ہُن بے کوئی لنگھدی لنگھدی دھیان میرے ول کردی لگے
تے میں اگ نوں پھول کے کھیہہ اڈاواں
ایویں آوندیاں جانڈیاں
بھلک نوں کل دے مونہہ تے پیا کراواں

تے مینوں گھر گھر چور سدا نوا
میں جو کجھ سُنیاے
جو کجھ پڑھیاے
اج سبھ کجھ پھیر پرو کے گل وچ پالیاے

منصور

شہر دے اندر کندھاں
پوڑیاں چڑھ چڑھ جاون کوٹھیاں اُتوں اُرا اُرا آون
چکی دے دو پڑ ہو کے
مینوں بھورا بھورا کر کر سٹن
باریاں آ لے بُو ہے جھرو کے کالیاں چول چوگاٹھاں پئے لمکاون
تھاؤں تھائیں مینوں پھڑ پھڑ دار چڑھاون
آپنے آپ نوں تتی سیکھ تے قیمے وانگوں
گھٹ گھٹ رکھاں
جوڑ جوڑ کے رکھاں
آپنے آپ نوں مُڑ مُڑ چکھاں
کتے انا الحق تے نہیں کہہ بیٹھا

کوئلا

جے کوئی رات براتے آوے آن بوہا کھڑکاوے
بس تسیں آ کھوگھر نہیں کوئی
گھر نہیں کوئی

بھاویں آوے پہن لباس تسیں نہ چکھو
میں کیہ جاناں میں کون
(نہ جاگن وچ نہ سون)
گھر نہیں کوئی

میںوں گورھی نیندر سون دیو
میںوں راہ وچوں لبھیاں رنگ برنگیاں لیراں گنڈھ کے
ٹٹیاں بھجیاں ونگاں گنڈھ کے
سُفنے گل وچ پاؤن دیو
میںوں سون دیو

جے کوئی رات براتے آوے
آن بوہا کھڑکاوے

آنڈھ گوانڈھ جگاوے

بس تسیں آکھ دیو

گھر کوئی نہیں

دن چڑھدے نوں آجانائے اخباراں والے

لیلۃُ القدر

”رات کتھوری ونڈیے ستیاں ملے نہ بھاؤ
جیہناں نین بندراو لے تنہاں ملن کو او“

رات اک گنڈھی

چٹیاں دھاگیاں اندر ولی ویٹی

چٹے دھاگے ویکھیاں سدھے

کھولیاں گنجلو گنجل

جے میں دھاگے وڈھ کے سٹاں تاں کستوری گھلے

نہ میں دھاگے وڈھ کے سٹاں نہ کستوری گھلے

ہتھ لاواں تے آکھاں

گجھ کر نہ بیٹھیں

”ہتھ نہ لائیں کسمبڑے جل جاسی ڈھولا“

یاتری

مینوں آیاں چوکھا چر ہو یائے
حالی تیکر کوئی اواز کھڑا ک نہیں سُنیا
خبرے سارے سٹے ہوئے نیں
کے گھر کوئی نہیں، پھیر سہی
چلو گھر نہیں کوئی
پھیر سہی

(شام دا ویلا - شہر دی کندھ دے اوہلے اک جناتے اک جنانی)

چل چلیئے

اُتے تان کے کالی چھت اسمان دی

چونہہ کندھاں تے بھر بھر رگ سیاہیاں ملیئے

پچھلے دن دے بھجے پھسے گھر گھر پھیرے کپڑے

اگلے دن دے پٹے دھوتے کپڑے

میل خورے تے رنگ برنگے ڈب کھڑے

پنڈاں بنھ کے بھانبر لایئے

تے بہہ کے سکیئے

چل چلیئے، کر کے تماشا دیکھیئے

دل کردائے اج رل کے ڈھانیں مار مار کے روئے

آینا روئے

آینا روئے

چونہاں جو ہاں وچ پے جائے ہاہا کار

ایہہ اج دل کردا اے

پر کون اپنے نین گوائے

آپنا آپ گھائے

ابراہیم خلیل دے قصے یوسف تے یعقوب دے قصے

چھلیاں گلاں

نبی پیغمبراں والیاں گلاں

اسیں جے روئے تے ہولی ہولی ساہ وچ ساہ رلا کے رونائے

جیویں رات ساؤن دی ابیاں تھلے

کن من اوہلے

چھڑیاں وچ ڈڈو کھیوڑے بہندے نیں

وصیت

میںوں اوتھے دبو

جتھے کوئی گوک نہ آوے

کوئی بول نہ سُنیا جاوے

میری منو

سارے پواڑے چھڈو

چخا دُھکھاؤ

(شرع شریعت ٹھپو ویلا ویکھو

رانجھے کن نہیں سن پڑوالے)

تُسیں ہڈیاں ساڑ کے پھل کرو

پھل کر کے روڑھو

اوتھے روڑھو

جتھے سورج بھا داسیک نہ جاوے

نہ گجھ اُگے نہ گجھ لگے

تے جے کوئی آواگون لئی بالن لبھے

اوہنوں پیر چنانہہ دیاں بیلیاں وچوں کھیہہ وکی ہتھ نہ آوے

ہُن آؤ وی آ کے رات جگاؤ
ہُن ایہنے سُتیاں ای رہنا اے
پر مینوں تے رات انج لگدی اے
جیویں لانگھے وِچ سپ سُتا ہووے
پُپ کر کے کولوں لنگھ چلو
تُسیں کن ولیٹ کے لنگھ چلو
متے ہور کوئی جن چڑھدا ہے

پراہوناں

لیہنوں پُچھو کیہڑائے
کیوں اندروڑ کے ٹٹی گھسی منجی دے وِچ پنگھ پوائی بیٹھائے
کیوں بُو ہے جندرامار کے باریاں اٹھ اٹھ کھولدائے
ایہنے دَسنا تے گجھ نہیں
پُتسیں پُچھنوں فرق نہ کرنا
تسیں پُچھو کاہنوں آپنے آپ چ وڑ وڑ وِس پیا گھولنائیں؟
تینوں کیہڑے نیول مدھول کے سٹیاے؟
بھاویں اک واری ٹوہیاں ست ست رنگ وٹا جائے
تسیں پُچھنوں مول نہ ہٹنا
کدی لتاں چک کے لہندے کردائے
کدی پاسا پرت کے لک دی لاہوندائے
لیہنوں پُچھو
لیہداناں کیہ اے
تے کیہڑے رب لیہنوں گھلیائے کاہنوں گھلیائے

پیا اپنے آپ نوں کافر کافر آکھے
تسین گل نہ گولنا

کھیڈ

توں ہڑ وانگوں میرے آن دوالے ہو
میرے لوں لوں چوں تینوں راہاں وے
دھر اندر لنگھ جا چار چوپھیرے کھولدا
اوتھے لنگھ جا
جتھے میرا وی کدی جاون نہیں ہويا
تینوں کاہدیاں شرماں اوپریا
توں پانی میں مٹی
توں ہڑ وانگوں مینوں آن کے گھیرا پا
میرے لوں لوں وچوں سمدا اندر آ
مینوں اندر آن کے گو

بُو ہے مار کے سوں جاؤ
جس ویلے رات آوے گی اسیں گھر نہیں ہونا
بھاویں ست خدائیاں لنگھ کے آوے
بُو ہے بُو ہے آن کے صور و جاوے
گلی گلی وچ پل صراطاں ڈاہوے
اسیں گھر نہیں ہونا
بھاویں گلیاں جھگے محل ماڑیاں کھولے توڑ بزار دوارے
اک تھاں رکھ کے لانبولاوے
اسیں گھر نہیں ہونا
اگ دی لوئے آپنا ویکھ ویکھ پر چھاواں لڈیاں پاوے
اسیں گھر نہیں ہونا

رات آوے گی

تے بھاویں توں میں قلعے دوالے ول کے بہہ جائے
رات آوے گی تے سنھ مار کے بُو ہے بھن کے اندروڑ جائے گی

رات آوے گی

تے لکھ توں میں ون سونیاں ورویاں پا پا نکلیے

اوبدا راہ نہیں ڈکیا جانا

ایڈے میرے کھلارے کیہڑا سانجھے

سرچاون نون میرا ویتہل نہیں

جے اوہ پوڑیاں چڑھ کے آوے

تے میں اوبدے چڑھدیاں چڑھدیاں شیشہ ویکھ لوواں

رات آوے گی

تے بھاویں توں میں باہروں ٹاہراں پئے ماریے

”بوہڑیو لوکو نالدے گھراگ لگ گئی ہے“

ساڈی کسے نہیں سُننی

رات آوے گی

تے آن کے اوہ چن چاڑھے گی جیہڑا دنیا ویکھے
لکھتوں میں دیوے بال بال درگاہیں دھریئے

کیہ دَسدی اے میرے ہتھ دی ریکھا
لنو جی ایہہ لکیر تے دَسدی جے جو پچھلیاں تہاڈے نال ورتیاں
ایہہ دَسدی جے جو اجکل تہاڈے نال پئی واپردی اے
تے ایہہ جے ہونی ہوراں والی کاڈھ
جے آکھوتے تریوے پھول کے اگے رکھ دیاں پیر اُستاد دے حکم دے نال
فیس میری جے پنج روپیئے
تہاڈے اگے جھوٹھ کیہ ماراں
روٹی کھان دا حیلہ جے
جیویں رُکھ دی گھل تے لیکاں ہوندیاں نیں
بندے دی وی گھل تے لیکاں ہوندیاں نیں
ایہہ جنگل دیاں وانٹاں نیں
ایہناں نہ کتوں آونائے نہ کتے جانائے
لنو اک روپیہ سر دا صدقہ تلی تے رکھو
سیساں دیاں گے

جیہڑی آکھو گھل وکھاواں
رچھ دی شینہہ دی چترے دی بگھیاڑ دی
ایہہ چترے دی بے
تہاڈے ورگا سر ہووے تے اکھاں ہوون تے باہواں ہوون
تے چترے والی چنگی رہوے گی
جاں سپ دی پالٹو
اوبدے تے وی کوڈیاں ہوندیاں نیں
ون سونیاں میرے کول سکناں نیں
کھڑپے دی وی دو موہی دی وی پھنیر دی وی
جیہڑی پوری آوے پالٹو
باقی بے آکھوتے کھوتے دی وی کڈھ وکھاواں
ایویں ویکھن لئی، تہانوں پوری کتھے آونی اے
لیہوں اپنے آپ تے کوئی کوئی پاؤندائے
انج پاؤن نوں سارے پالیندے بے
ہنڈ دی بڑا اے نہ جی

جے ویکھنی جے کھیڈ وکھاوئی نہیں
تے ایہو پالو
ایہہ کچھو گمے دی تے لے ای جاؤ
ویلے کویلے کم آوندی اے
سارے ای کھڑدے نیں

ایویں رات دے ول مُونہہ کر کر نہیں کھلووی دا
ایہہ دَسدی بُجھدی کُجھ نہیں
ساہ پی جاندی اے

میری من

چل چلیے

شہرچ جا کے اکھاں کن تے ہتھ تے پیر

وکھ وکھ ہٹیاں اُتے گہنے پا دیے

جتھے لکھ ہزاراں اکھاں او تھے کیہڑیاں میریاں اکھاں

جتھے لکھ ہزاراں ہتھ تے پیر

او تھے کیہڑے میرے ہتھ تے کیہڑے میرے پیر

تے جیہڑے سبھ دے کن

سو میرے کن

میںوں دس پر چھاواں کیہڑائے
توں کے میں
توں اپنے آپ نوں کھچ کھچ لتاں لمیاں کر کرنسن دی کیوں کرنا نہیں
دس میںوں بے توں ڈرنا نہیں
تے کاہدے کولوں
تے بے توں این میرا سریر
تے میں آں تیرا پر چھاواں
تے پھیر کیہ لینا اے دن رات دی لگن مٹی کولوں
پھیر تارے، سورج، چن، زمین آسمان، سمندر
سارے ٹھپ کے بگچے کیوں نہ دھریئے
تے چلیئے گھرو گھری
تماشہ اینا ای سی

چند ننگا کیوں نہیں ہوندا
ہور زمین اسمان دے سارے واسی
کپڑے لاه لاه
آپنا آپ وکھاندے نیں
چند کیہڑے کپڑے پاوندائے
جے مینوں نظر نہیں آوندا
ہورتے جیہنوں ویکھو
جس ویلے کپڑے پالے ننگا ہو جاندا
ہورتے جیہنوں ویکھو
جس ویلے بھیس وٹالے بھیت نہیں رہندا
(جیویں گل جیہڑی کہن سُنن وچ آجائے گل نہیں رہندی)
چند روز رات نوں آوندائے
مینوں ویکھدیاں وی عمریں ہو چلیاں نیں
ایہہ کپڑے کیہڑے پاوندائے
جے مینوں دسدا ای نہیں

کیہ اگ لین لئی ایڈے پنڈے مارنائیں
انج کر توں
رکھ گہاڑا تے مینوں پاڑ
میرا لوں لوں دل کے
وگھو وگھرا کر
وچ چنگ دھر لانیے ہو جا
لانیے بہہ کے سیک
مٹی وچ کیہ گوڈیاں پر نے ہو ہو پھوکاں مارنائیں
جنگل وچ چواتی لا
تے باہر کھلو کے ویکھ

جوگی

لیہنوں ویڑھے وژن نہ دینا
جے بھانڈے بھن ولھوندر پکیاں چونکے موتر
نگرے لگ کے بہہ جائے
تے کن ولھیٹ کے پوچھل ٹھپ کے
گیان دھیان کماوے
تسیں پھیر دلیں پینائے
”ایویں بے زبان نوں ڈکھ کیوں دیئے
اتھے ای بیٹھا رہن دیو“
کوئی ہڈی بھورا گلی دے وچ وگاٹا سٹو
لیہنوں بوہا چیتے نہ رہے
شینہہ بگھیاڑتے جنگل وچ سُنیدے نیں
ایس جوگی دا گلی دے وچ ہو یا ہر ویلے دا پھیرا

اُج دا دن وی لنگھ گیا
اُج دا دن وی ٹھپ کے آ لے وِچ ای لا دیئے
جتھے ہو ر کتاباں پڑھ پڑھ پالاں لائیاں نیں
گجھ آ پئیاں گجھ موڑویاں
گجھ پھولر پھالرتکیاں
گجھ پڑھیاں
تے گجھ ناں ای لکھ کے جتھوں چکیاں او تھے رکھیاں
دن کیوں چڑھدائے کیوں ڈھلدائے
ایہہ کوئی کتاب نہیں دَسدی
تے دن چڑھدے ڈھلدے جاندے نیں

رات دے بو ہے چند جنڈرا
جیہدی کنجی سورج پلے
وکھ وکھ پینڈے چند سورج
نہ ملن نہ بوہا گھلے
اک اک تارا کل بوہے
کوئی کنے پٹ کے سلھے
دن دا پینڈا بھل کے سورج آن ڈھکے کتے راتیں
چند نوں ٹکرے بھل بھلیکھے بوہے گھلن براتیں

لکھ اکھاں اڈ اڈ کے ویکھو
چن نہ سیائے نہ سنائے
گھنڈیاں کھول کھول تلواراں اگے رکھو
سو چھیاں مار مار مبارک آکھو
ایویں سلمے گوٹے لا لا پوٹے ونھے
ایویں کچ جوڑ جوڑ کے ڈھیری کیتا
بھاویں چڑھ اسمائیں بدل پھولو
جیہڑی عید اڈیک کے شاماں پایاں جے
اوہ نہیں ڈھکنی

اُج دا دن میں سینت مار کے کول بلایا
جس ویلے اوہ نیڑے آیا
تے سورج سوانیزے تے آن کھلوتا
نہیں نہیں

میںوں تیرے گوچرے کم تے کوئی نہیں
میں تے کپڑے تناں تے سکھنے پا کے بیٹھی ساں
تینوں روز دی جان پچھان دا کر کے آکھیا
جے گلاں گلاں کر کے ویلا مگروں لایے

اک لکھن والا

روز ای آکھناں
اج اوہ گل میں کر چھڈنی اے
جیہڑی کر کے ہور کوئی دل وچ رہندی نہیں
پر شامیں آن کے ویکھنا
تے اوہ گل کتے نہیں لبھدی
میرے انھے ہتھ
پئے نکتے گھیرے ٹوہ ٹوہ باہرنوں آوندے نیں
پر اکھاں منڈیاں نہیں

چک تے تھو با سٹ کے تھو با ای رہن دیو
جے ذرا وی انگل لگ گئی
تے جس پاسے وی وگ گئی وگ گئی
چک پھیر پچھا نہہ نہیں پھرنا

اک ہور لکھن والا

خالی کاغذ اگے رکھ کے آکھناں
ہن لکھاں تے کیہ

وے چھڈ وے

گلاں کرناںیں باتاں پاؤناںیں
ایویں ٹلم ٹلیاں

نہ سر نہ پیر نہ ہتھ نہ تلیاں

نہ تلیاں تے لیکاں

تے میں جھوک ماہی نوں چلیاں

یاں میں چڑھ کوٹھے تے کھلیاں

وے توں لنگھ آ جا پتن چنانہہ دا

سر صدقہ تیرے ناں دا

خالی کاغذ چلھے ڈاہ کے دھونی لا

جیہڑیاں لیکاں دھواں لیکے

اودھر ٹردا جا

جواب

جٹ جوگ نوں گھو ہے جويا
تے مینہہ مالی نوں آ کھن لگی
”اوہ کلا دس مینوں کیہڑائے تے کاہدا بنیائے
جیہڑا سانوں بنھ وگاؤندائے“
مالی آ کھیا ”چل کھاں ویکھیے“
دن وی گیا تے رات وی گئی
جدوں ساری بھوں نوں چوکھا وتر لگ ہٹیا
تے جٹ جوگ کھول کے گھری اگے کر دتی

شام دا ویلا

بھوں دیاں کچھاں وِچ ہنیرا
اوس ہنیرے لکيا سورج
سورج دے میں مگرے جاں
اوس ہنیرے گال کے پنڈا
بھوں دے وِچ رلا کے گنھاں
مٹھے تاء پکاں 1
سورج دا کوئی ناں نہ اوتھے
نہ کوئی میرا ناں

چر ہو یائے
میں کدی دعا نہیں منگی
پر اک دعا منکن نوں میرا کردائے جی
جے اک واری بس اکو واری
پل دا پل میں نویں چند نوں
آپنے اندروں کڈھ تلوار وکھاواں
مڑ بھاویں رب دے بھرے بھراتے گھر دے سرتے
چھت عرشاں دا رہوے ہمیش کھلوتا

تقریر

(مادھو لال حسین دے قبرے ختم اک جمعرات دا
در باروں باہر وار کوئی ڈھولی ڈھول راس پئے کردے نیں)

میاں: آکھو رب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

لوکی: رب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

میاں: لال گلال اوہدے کپڑے اکھیں کالیاں

متھے وٹ محراب دا کنیں والیاں

مونہہ سر بھروٹے پٹتے جھمنیاں جالیاں

سبھ آکھو رب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

لوکی: رب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

میاں: بیٹھے چاکھلیارے گھلے بہاوندنا

بنا کھنگوریوں بُو ہے لنگھ لنگھ آوندنا

پچھلے اندروں کڈھ کے ویرھے ڈاہوندنا

دل نال آکھو رب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

لوکی: رب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

میاں: لبھے جو پرتاویئے بھلیا دیئے رلا

جدوں سویلے نکلیئے شامیں جاویئے آ

توبہ توب پکار کے دیئے وقت وہا

ہر دم آ کھورب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

لوکی: رب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

میاں: لوکی روون اوہ کھرد کھرد ہسے ایہہ ہسن اوہ رووے

لبھے لعل تے دھرے تلی تے خالی بک لکووے

سبھ ہتھ چا کے آ کھورب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

لوکی: رب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

میاں: دن دیاں کتراں کر کر گنڈھے رات وچ

رات نوں دھر کے گنھے دے پرات وچ

کھائیے پائیے حق دا جگ بھاوے من بھاوے

بولیئے تولیئے حق دا جو آوے سو جاوے

تسلیم یقین تے رغبت ذات صفات وچ

ہن اک اواز نال آ کھوسارے

رب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

لوکی: رب کرے کوئی ہور حسین نہ ہووے

ناں

پہلوں مُنڈا گڑی جو ہونائے ہوتاں لے

پھیر ناں وی رکھ لئیو

تہانوں بچی بچہ چاہیدائے کے ناں چاہیدائے

جمن والا تہاڈے گھر کوئی سنھ نہیں مارن لگا

پئی اوہدے ناں دی ریٹ لکھانی پے جائے

ناواں دا کوئی اوڑک نہیں

کوئی پچھلے مُرد مُرد رکھدے نیں

کوئی گھر گھر نوں بناوندے نیں

کوئی نویاں نوں پچھلیاں نال رلاوندے نیں

تسیں وی آپنا جو واہ لگا لایو

پہلوں ویکھو رب کیہ کردا اے

سپ تے آدم

میں تہاڈے چڈا ہوندا ساں
تے راتیں اک واری گھر دے اندروں رولا پے گیا
سپ اوئے سپ اوئے سپ
سارے سوٹیاں ڈنڈے پھڑدے ننگے پیریں اندر نٹھے
میں وی نٹھا
”اوہ گھرونجی تھلے وڑیائے“
”اتھھے؟“ ”نہیں نہیں او دھر اوس موتیئے پیٹھاں“
”نہ نہ اگانہہ نہ جانا“
”کیڈا سی؟“ ”ہائے توبہ ایڈا موٹا تے لم سلما“
”کالا کوڈیاں والا“
”انج پر چھاویں وانگر نکل گیائے“
”اوہ جے مار اوئے رکھ کے“
”کتھے“ ”کتھے“ ”کوئی نہیں“ ”آ جاؤ کوئی نہیں“
میں اپنے میہیں نوں پچھیا میاں جی سپ کیہ ہوندا اے

میرے میٹیں نے آکھیا کا کاسپ نہیں ہوندے کوئی

سپاں دے پر چھاویں ای ہوندے نیں

سپ جیوندا جاگدا کدی کسے نہیں ڈٹھا

ایسے لئی اوہدا ناں نہیں لئی دا

کتے سچی مچی نکل نہ آوے

ناں او سے چیز دار کھی دائے

جیہدی اٹھدیاں بہندیاں اندر باہر آوندیاں جاندیاں لوڑ پوے“

تسیں ایویں کھیہڑے پے جاندے او

ایہہ کیہ اے تے اوہ کیہ اے

مور

میں آسمان دے تھلے
بھوں دے اُتے
رُکھ دے نال کھلوواں
اکھ نہ میٹیاں نہ کھولاں نہ پرتاواں
جاں ویکھاں تاں کیہ ویکھاں
اک اِن کوئی اُڈدی جاوے
جیہدا نہ کوئی اگّا نہ کوئی پچھا بس کوکو اکھواوے
پر جے کوئی ہور خیال نہ آن دوالے پیلاں پاوے
ست و یہاں رنگ برنگیاں اکھیاں میٹ کھول پرتاوے

ایانے

میں کچ توڑ توڑ کے ڈھیری کینا
پھیر ٹوٹے جوڑ جوڑ دلان چبارے پائے
پھیر رول پھول کے سبھ گجھ گوڑا کینا
توں کچ وچ وڑ جا
کچ نون مڑ کے گال
گال کے پھیر پکا
پکا کے چوڑا کر لے

پرچھاویں داکیہ وساہ
پل وِچ گھوڑا پل وِچ گھاہ
پل وِچ پھٹ تے پل وِچ چاقو
پل وِچ لاٹ تے پل وِچ لاٹو
پل وِچ چھیک تے پل وِچ چھکا
پل وِچ اوہ جو کہیا نہ جاوے
پل وِچ اوہ جو نہ کہیے تاں گل وِچ پھاہ

سُن لے سُن لے ڈھول کیہ آہندائی
آہندائی

سورج پاڑ کے کردائے دو
اک سانجھ لے کھپن لئی
تے اک لک بنھ کے اگے ہو

سر چڑھی

چَہا گنبد چو منارے
چن لانبو چنگیاڑے تارے
ڈھڈ رات دا ڈھوں وَ ڈھوں
میں کون تے کیہڑا توں

دن منکر تے رات نکیر
چڑھدیوں لہندیوں چن سورج دیاں گُزراں کڈھ کڈھ
مینوں چوراں وانگ بکاوندے نیں
میتھوں کاہنوں سچ اکھواؤندے او
میں کوئی نہیں لعل لکایا
میتھوں کاہنوں سچ کہا کے
انگ ساک چھڈاؤندے او

○

بھورا بھورا کر کے ٹکی چند دی
جی کر دا اے چورماں کئیے
تے جدوں چار جو پھیرے آن ہنیرا لتھے تے گجھ نہ دے بھجھے
اک پاسیوں تنبو چک کے چوری نکلیئے
چپ کر کے باہر چڑھا کے چورماں
تھالی موڑ لیا یئے

سوال

وے کوئی اکھیاں والا
کسے بھاگاں بھری دا جایا وے
میںوں راہے پائیو
”لو ماں جی دسو کتھے جانائے“
وے پت تیرے وسن دوارے
تینوں اللہ نبی دا سایا وے
تیرے جگن منارے
وے توں نین پراناں والا ہو کے میںوں پچھنائیں
تے میں انھی ہو کے تینوں دس کیہ دساں

○

میرا کھبا ہتھ

بانہہ سجے دی پھڑ کے پلے تھلے وڑیائے

ہُن پلے اوہلے کیہ ہونائے

ایہہ اوہو جانے

یاں جانے رب سچا

بازی گر

میریاں لتاں
دو پیسے نمیں سائیکل دے
مگر لیا توں اگے دوڑ
موہ لیا کر چکھا چوڑ
کدی لگدائے اگے ٹر پیاں
اوس دن چل و سینے جیہدیاں اڈیکاں اج دی گھڑی لیاندی
پر چکھوں ویکھیاں لگدائے
اوہ دن نہ چڑھیاے نہ ڈبیاے
بس جو بیتے سو و سرے ناہیں
گھڑیاں گھمن گھیریاں
ایہہ گلاں سُن سُن میریاں
مینوں بازی گر نہ آکھیو
میں تے کر کے تماشہ آپنا
آپے ویکھناں

دسُن لو سہیلر یو‘

آپنے دوالیوں چھل پچھ کے وچوں گولیاں تاراں کڈھیاں
کڈھ کے چھلی کر لئی
چھلی اندروڑ کے آپیں
وت پلسیٹے مار مار کے رات دا تھان لھیٹیا
ہن کتیوں ہن اُنیوں دا ج سمیٹیا

اک منگن والا

تھال چ پیسے پٹھڑے سدھڑے سٹی آ
اک دن اک رات اک رات اک دن
جیویں جمن موئے بال
اک پتر اک دھی اک دھی اک پتر
جم جم ہون چھماہیاں
تے جم جم ہو جائے سال
تے سالوں دو تے دونہوں چار تے چوہوں سولاں
ساریاں سُوئیاں پٹھ ای دانی رُوڑی
جیہڑی سولاں ورھے کھڈا کواری سُوئی

”خط کالا تے کاغذ چٹا“

اٹاں ورگے حرف اکھرے
جوڑ جوڑ کھلیارے
جس ویلے چڑھ گئے محل منارے
بوہے بھل گئے رکھنے
تے اسیں اندرے رہ گئے سارے
ہُن کیہڑی پڑھاں کتاب
جیہدے وِج
اک اک اکھر وکھرا وکھرا ہو جائے
تے چھیتاں وچوں باہر وار
کدی سورج چڑھدا لبھے

بھیریاں گلیاں دے وچ چتھ کے
پنڈا ہو یا رُ پیئے
گھلیاں سڑکاں اُتے آن کے
پلیوں گھل وگ پیئے
رڑھدے رپیئے تھاؤں تھائیں
جو مل مونیہ تے لکھیا لیئے

گیان

چند مکھورا چھت دے اندر
تارے نال تریریاں
ویکھورب دے بھرے بھراتے گھر دا کھولا ہو گیا
کھولے اندر اُنڈی کندھ
تے بُوہا وکھی پر نے
کھولے وِچ کھلو کے کرو دلیاں
کرو دلیاں
جیہڑی راہیں اِک واری بندہ اندر وڑ جائے
اوس راہیں مُڑ باہر کدی نہیں آوندا

○

کپڑے چٹھیاں چیزاں وستاں

پھول پھال

اک ہتھ لکھی

میں اپنے اندروں کڈھی

جیہناں جیہناں نوں پڑھن گڑھن دا چاء اوہ آؤ سارے

آؤ سارے رل کے پتے بیٹھ کے پڑھیئے

ایس لکھی دے حرف انوکھے

کوئی آکھے ایہہ دُھپے اُگھرن

کوئی آکھے نہیں اتھ ہنیرے

سارے صفحے کتاب دے کورے

اکھیں دُکھیاں نیجھاں لا

اکھراں دی کھیڈ

سورج اگے آن کے

میرالیر ولیر سریر

”لیر“ ”سریر“ تے رل گئے نہیں

پر گل کفتی نہیں بندی

اک گیانی

اے میں ترہیاں دا نہیں ہویا
پر مینوں اوہ ویلا ہُن اپنے اُتے آؤندا لگدا اے
جدوں دیگ تیل دی بہرتوں سک جائے
اک اک تَبکا کر کے
تے پنڈا ٹھنڈے چلھے وانگر
سکھم سکھنا لگے

اصل گل

اک واری لکھیا ناں بھایاں نہیں بھدا
اک واری لکھ کے آل دوالے چڑیاں بوٹے پائے
بوٹے پایا اُتے چڑھیئے
چڑیاں پھڑ پھڑ لاپئے
”اڈ پھڈ جان چڑیاں سکھنے رہن بنیرے“
کاغذ چھج کے لیراں ہو جائے
گل وچ پے جائے کفنی
مِل مِل دھویئے
دھو خشبوواں لایئے
اوہ اک واری دا کالا کرماں والا
لکھیا نہیں بھدا

میں جو کچھ ہاں
اوہ تڈھ نہ ہوون کر کے ہاں
جے تڈھ ہوویں تے میں نہ ہوواں
آپنے ہوون دی مینوں سرت سار نہیں کوئی
میرا آپنا ہوون کچھ وی نہیں جیہڑا میں آکھاں پئی ہے
پر آپنے نہ ہوون تھیں ڈردا
تیری بھال نہیں کردا

○

انج تیرا آون دھیان دے اندر ہویا
جیویں کھیسے ہووے نوٹ
تے دل دیاں ساریاں دیاں
اک اک کر کے
چیتے بو ہے آن کھلونڈیاں نیں
پر جدوں میں کھیسے ہتھ پایا
تے اندروں نکلیا پھسیا چتھیا کاغذ
گل انج ہوئی
میرا میلا ہویا کوٹ

میںوں اندر باہر آوندیاں جانڈیاں جھاکا آون لگا
تے میں کوٹ دھون لئی دتا
ہن سارے دھوبی اتے تاں نہیں ہوندے
اوہ کوٹ تے نوٹ تے کھیسا سبھ کجھ دھو ڈھپ کے ستھرے ہو گئے
ہن میںوں اٹھدیاں بہندیاں
نہ تے جھاکا آوندا اے
تے نہ ای تیرا دھیان

پراتھنا

چل بندیا رل رُوڑی تے متھا ٹیکیئے
اسیں تُسیں سبھ ایہدے اندروں اُگے
اسیں تُسیں سبھ ایہدے اندر جا رلنائے
رُوڑی دا اگا پچھا کوئی نہ
کل بھلک نہ کوئی
ایہہ آپے گکھ تے آپے بی
آپے اک تے آپے سارے جی
آپے سٹھ آپے دانہ
اساں تَساں سبھ ایہدے اندر جانا
تے جا کے مُرد مُرد آونا
چل بندیا رل رُوڑی تے متھا ٹیکیئے
سارے کم ضروری چھڈ کے
کھیڈ رُوڑی دی ویکھیئے

سیال

دُھپ اِنج لگدی جیویں کوئی کہانی سَکھ دی
جیہڑی رُڑھدی کھیہندی انت نوں اپڑے
تے انت دے کول
اک گھنڈی کھول کے
سَکھ تے دُکھ نوں اک کر جاوے
پھیر دُھج جائے چتتا ساری
تے بندہ چائیں چائیں انت توں مُڈھ ول ٹر پئے

نکھن اُترب

کد توڑی کلا نال دھروئی جاواں
ایڈا پینڈا کر کے وی مینوں آپنا آپ تے کدھرے نظر نہیں آوندا
دھڑ دھڑ پیر کھڑ کدے میرے
ٹھک ٹھک کلا کھڑ کدا میرا
سارا ویہن سڑک دا میرا
جنڈ شریک سڑک دے میرے
پر ایڈا پینڈا کر کے وی جے آپنا آپ نہ کدھرے نظریں آوے
تے ایہو کرے پھیر صلاح
چھاویں لیئے کلا گڈ
رہندا پینڈا اگوں دا
اتھے ای بھوں کے لیئے کڈھ

صلاح

رات تندوری بھکھدی او پئی
گھت وِچ ہتھ تے روٹی لا
ڈھیر پکائیاں تویاں اُتے
گلیاں پھوک پھوک کے اگھاں لوہیاں
ہُن سُرْمہ کر کے لائے سیک تندور دا
وِچ پا بھانگڑے کر کر باہیں لَمیاں
رات براتے سوہیاں کنکاں جَمیاں
رات تندوری بھکھدی او پئی
گھت وِچ ہتھ تے روٹی لا
پُن دان دا لنگر لا کے
آپے ورت تے آپے کھا
دینہہ کیہڑا جانے کد چڑھسی کیکن چڑھسی
دینہہ جس ڈٹھا
اوہ پرت کے دَسن آوسی نہ

ہُن اوہدے آون دا ویلا ہو یا
چلو سا نبھیئے کھلارے آپنے
جد اوہ آوے آکھیئے
”تسین آئے او جی آو بیٹھو
پیریں پیئے جی دھن بھاگ اساڈے“
جد اوہ جاوے
مڑ رل مل اوہو پٹارے پھول پھول کے تکیئے
پہلیاں وقتاں دی کوئی ہووے پُشاک نرالی
یاں خبرے کوئی ٹونناں منکا ای ہووے

ٹوناں

ایتھوں اٹھدیاں اوتھے بہندیاں
ایتھوں چکدیاں اوتھے دھردیاں
لاہوندیاں پاؤندیاں دن لنگھیا
دن لنگھیا تے رات پئی
رات پئی کیہڑی گل سی بھلی جیہڑی یاد پئی
بیٹھ کے سوچو
سوچ سوچ کے لکھو
لکھ لکھ اپنے آپ نوں آکھو
چیچو چیچ گنڈیریاں
وسر گنیاں سوتیریاں
یاد رہیاں سومیریاں

پنجاب ادبی مرکز

* دنیا دے وڈھے ادب دیاں کتاباں

* پنجابی وچ چھپی ہو کتاب دا مرکز

* مرکز ولوں چھپیاں نویاں کتاباں

(۱) سیدھاں (تنقید) ————— نجم حسین سید

(۲) بہیر دسودر (شاعری) ————— آصف خاں

(۳) نواب خاں (ناول) ————— میراں بخش منہاس

(۴) قادر یار دیاں ساریاں لکھتاں

ملن دا پتہ

پنجاب ادبی مرکز

صنم بلڈنگ - مزنگ چونگی - لہور